

Betænkning afgivet af Udvalget til Behandling af Grundlovsforslag den 10. maj 2006

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af Danmarks Riges Grundlov

(Vedrørende grundlovens § 2)

[af Niels Helveg Petersen (RV), Svend Auken (S) m.fl.]

1. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 4. oktober 2005 og var til 1. behandling den 31. januar 2006. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Udvalget til Behandling af Grundlovsforslag.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 4 møder.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 2 spørgsmål til justitsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret.

2. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et *flertal* i udvalget (V, DF og KF) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Et *mindretal* i udvalget (S, RV og SF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Mindretallet er af den opfattelse, at når Folketinget nu sætter det store maskineri i henhold til grundlovens § 88 i gang for at ændre indholdet af grundlovens § 2, burde Folketinget som et absolut minimum også ændre den øvrige del af § 2, som er en af grundlovens mest forældede og uforståelige bestemmelser. Den øvrige del af § 2 lyder: »Regeringsformen er indskrænket-monarkisk«.

Denne formulering antyder selvsagt ikke, at monarken er indskrænket. Formuleringen gav en vis mening for grundlovsfædrene i 1849, fordi den slog fast, at Danmark nu gik fra enevælde til noget andet. Grundlovsfædrene ville af hensyn til kongen ikke skrive ligeud, at Danmark nu blev et folkestyre, selv om vi ved samme lejlighed fik både Folketing og folkekirke. At skrive det ligeud kunne opfattes som utaknemlighed over for kongen, der frivilligt var gået med til en fri forfatning, og derfor fandt man på det ejendommelige udtryk, at »regeringsformen er indskrænket-monarkisk«, der så vidt vides ikke genfindes i nogen anden forfatning. En langt mere dækkende og nutidig beskrivelse af styreform i Danmark ville være – som foreslået i L 3 – »Danmark er en selvstændig stat, hvis styreform bygger på folkestyre og retssikkerhed.«

Det står ikke i den nuværende grundlov, at Danmark er en selvstændig stat. Højesteret har lagt til grund, at sådan er det, men det er en klar mangel, at synspunktet skal udledes af højesteretsdomme og ikke er skrevet direkte i grundlovens tekst.

Det står heller ikke i grundloven, at Danmark er et folkestyre. Det kan udledes af et par af bestemmelserne, hvis man er vant til at omgås komplicerede juridiske tekster, men grundloven tager ikke ordet i sin mund, så at sige. Det er på tide at ændre grundloven, så den ophører med at være folkestyre i forklædning.

Det er også på tide, at det bliver udtrykt i grundloven, at vi her i landet bygger på retssikkerhed. »Med lov skal land bygges«, står der djærvt i Jyske Lov fra 1241, men i grundloven er dette overordnede princip ikke kommet til udtryk.

Den i L 3 foreslåede formulering er en slags programmerklæring, der i øvrigt ikke ændrer grundlovens indhold. Men den er væsentlig for forståeligheden af vores forfatning. Ændringen gør det betydelig mere forståeligt, hvordan regeringsformen er i Danmark.

Mindretallet agter at stemme ja til ændring af tronfølgeloven, hvorved kvinder og mænd ligestilles i tronfølgen. Ligestillingen er helt nødvendig for at sikre, at grundloven på dette punkt lever op til nutidige holdninger.

Mindretallet er imidlertid stærkt kritisk over for den metode, regeringen har valgt. Mindretallet finder det lovteknisk kritisabelt, at regeringen gennemfører ændringen ved alene at ændre i tronfølgeloven. Hermed har man føjet endnu en uforståelighed til de øvrige, som grundloven i forvejen indeholder så rigeligt af. Man vil i fremtiden slå op på grundlovens § 2 og læse noget, der er direkte forkert: »Kongemagten nedarves til mænd og kvinder efter de i tronfølgeloven af 27. marts 1953 fastsatte regler«. Men det er netop den tronfølgelov, der nu ændres, og kongemagten nedarves i fremtiden netop ikke efter de regler, der følger af tronfølgeloven af marts 1953. Man kan udtrykke regeringens fremgangsmåde således: Regeringen ændrer grundloven uden at ændre grundloven.

For at undgå denne yderligere forvirring om grundloven foreslår mindretallet, at ordene i § 2 »af 27. marts 1953« udgår. Så står der dog i grundloven i det mindste ikke noget, der er direkte forkert.

Mindretallet kan i øvrigt helt tilslutte sig Justitsministeriets svar på spørgsmål 9 og understreger, at tronfølgeloven har grundlovsrang, og at ændringer i tronfølgeloven derfor fortsat skal gennemføres efter reglerne i grundlovens § 88.

Den af regeringen valgte fremgangsmåde kan formelt og juridisk ikke kaldes grundlovsstridig, da ændringen af tronfølgeloven sker efter reglerne om grundlovsændring i grundlovens § 88, men fremgangsmåden er et unødvendigt fiksfakseri, der alene har det formål at få ændringen af tronfølgeloven til at se ud, som om man ikke ændrer grundloven, selv om det er det, man gør. Ofrene for denne fremgangsmåde er kommende generationer af grundlovs læsere, der nu skal lære, at grundlovens ord om tronfølgen er i strid med retstilstanden.

Et andet mindretal i udvalget (EL) vil stemme hverken for eller imod lovforslaget.

Christian Mejdahl (V) Svend Erik Hovmand (V) Birthe Rønn Hornbech (V) fmd.

Inger Støjberg (V) Jens Vibjerg (V) Søren Krarup (DF) Poul Nødgaard (DF)

Pia Christmas-Møller (KF) Tom Behnke (KF) Svend Auken (S) Morten Bødskov (S)

Pia Gjellerup (S) Lissa Mathiasen (S) Niels Helveg Petersen (RV) Ole Sohn (SF) nfm.

Line Barfod (EL) Kuupik Kleist (IA)

Siumut, Tjóðveldisflokkurinn og Fólkaflokkurinn havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	52	Enhedslisten (EL)	6
Socialdemokratiet (S)	47	Siumut (SIU)	1
Dansk Folkeparti (DF)	24	Tjóðveldisflokkurin (TF)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	18	Fólkaflokkurin (FF)	1
Det Radikale Venstre (RV)	17	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	11		

Oversigt over bilag vedrørende L 3

Bilagsnr.	Titel
1	Tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
2	1. udkast til betækning over L 3

Oversigt over spørgsmål og svar vedrørende L 3

Spm.nr.	Titel
1	Spm. om udtrykkene en selvstændig stat, folkestyre og retssikkerhed, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
2	Spm. om ændring af grundloven, til justitsministeren, og ministerens svar herpå